

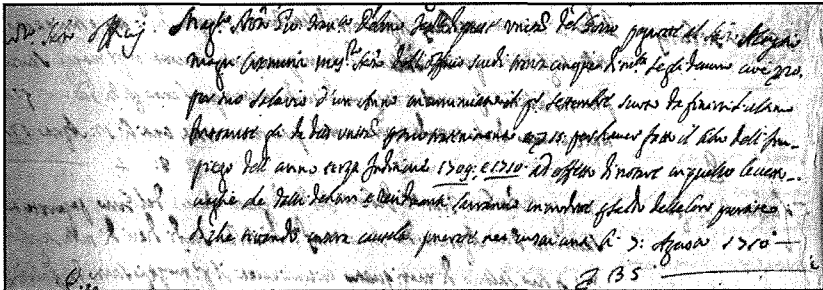
Ghawdex 300 sena ilu

Pagna mill-Arkivju Nazzjonali - 185

Riċerka ta' Joseph Bezzina © 2010

In-Nutar Ewlieni tal-Università

Id-dokument numru mija hamsa u tmenin li qeghdin nippubblikaw f'din is-sensjela ta' pagnt mill-Arkivju Nazzjonali ta' Ghawdex hu dwar il-komunier tal-Università. Jinsab registrat fil-ghaxar volum tal-*Acta tal-Universitas Gaudisii*, il-Gvern Reġjonali ta' Ghawdex fi żmien il-Kavallieri ta' San Ġwann (1530–1798), manetta (1709–1710), folju 27r (NAG, UG, *Acta*, 10/1709–1710, f. 27r).

Din hi t-traskrizzjoni tal-ħlas:

Magnifico Notaio Gio-Francesco Debono, tesoriere di questa Università del Gozo pagarete al Notaio Aloysio Magri Cremona, mastro Notaio dell'Officio, Scudi trentacinque di moneta; se gli devono, cioè Scudi 20 per suo salario d'un anno incominciato il p(rimo) settembre scorso da finire l'ultimo instante, gli da detta Università per suo trattenimento; Scudi 15 per haver fatto il libro dell'Impiego dell'anno terza Indizione 1709 e 1710 ad effetto di notare in quello le vettovaglie che dalli dohani e rilevanti saranno inoltrate per saldo delle corr(enti) partite di che tirando nostra cautela ponerete nei nostri conti, li 7 agosoto 1710.

In-Nutar Aloysio Magri-Cremona ħadem ta' nutar-hawn Ghawdex mis-sena 1696 sas-sena 1752. Tliet mit sena ilu, hu kien qieghed jaħdem mal-Università bhala l-mastru nutar, jew in-nutar ewlieni. Hu msemmi bhala n-nutar ewlieni biex ma jkunx hemm ekwivoku għax it-teżorier tal-Università kien nutar ukoll, in-Nutar Giovanni-Francesco Debono. In-Nutar Debono, li jissemma wkoll f'dan id-dokument, kien jipprattika hawn Ghawdex mis-sena 1697 sas-sena 1733.

Dan id-dokument jirreferi għall-**indizzjoni**, kelma li qajla tissemma f'din il-manetta li minnha qeghdin nisiltu dan id-dokument. L-indizzjoni hi taqsima ta' ħmistax-il sena, komputazzjoni taż-żmien li aktarx inholqot fl-Eġittu u li bdiet tintuża fl-Imperu Ruman fi żmien l-Imperatur Kostantinu. L-ewwel indizzjoni, jew l-ewwel grupp ta' ħmistax-il sena, bdew fis-sena 313 tal-era Kristjana, komunement magħrufa bhala AD – *Anno Domini*. Wara li jghaddu ħmistax il-sena jibda perjodu ieħor ta'

ħmistax-il sena mingħajr ebda riferenza għall-indizzjoni ta' qabel.

Meta dokument ikollu datazzjoni bl-indizzjoni biss diffiċli tkun taf ta' liema sena jkun. Dan id-dokument jispeċifika li kienet it-tielet indizzjoni, is-sena 1709 u 1710. Tliet mit sena ilu, il-komputazzjoni tal-indizzjoni kienet tibda mill-1 ta' Settembru sal-31 ta' Awwissu tas-sena ta' wara.

Ir-Rumani kienu jużaw il-perjodu biex kull darba li jagħlaq jiġbru taxxa speċjali mingħand in-nies. L-użu tal-indizzjoni għadu jintuża f'xi dokumenti ekkleżjastiċi. Din is-sena 2010 – għal min hu interessat – hi *t-tielet indizzjoni*. Daż-żmien, il-komputazzjoni tal-indizzjoni ssir mill-1 ta' Jannar sal-31 ta' Diċembru.

In-nutar Magri-Cremona jissejjah nutar ewlieni għax naturalment kien hu responsabbli mill-kuntratti tal-Università. Ta' dan ix-xogħol, hu kien jiħallas is-somma fissa ta' 20 skut fis-sena (€3.88). Iżda barra dan kien jieħu ħsieb il-provizjoni tal-qmuħ u d-dazju tas-sisa li ried jiħallas fuq il-bejgħ tiegħu. Talli żamm ir-registri marbuta mal-provizjonijiet, in-Nutar Magri-Cremona messu s-somma ta' 15-il skut ieħor (€2.91).

Dawn il-15-il skut daħħalhom bhala **komunier**. Il-kelma *komunier* tnisset min-nom/agġettiv Taljan *comune*, iżda l-kelma *comuniere* la teżisti fit-Taljan, u lanqas fl-Isqalli. Gużè Aquilina (*Maltese-English Dictionary*, I, 674) kiteb li din il-kelma żviluppata lokalment u għandha definizzjoni speċifika ħafna.

Il-*komunier* hu amministratur ta' hwejjeġ ħaddieħor u barra l-paga jiħallas ukoll perċentwal mill-amministrazzjoni li jagħmel. Il-kelma għadha l-iktar tintuża f'crieki ekkleżjastiċi bl-istess tifsira bħal, ngħidu aħna, komunier tal-Kapitlu, dak li jżomm rekord ta' membri ta' Kapitlu u jħallashom skont is-servizz li jkunu taw; jew komunier tal-funerali, dak li jżomm lista tal-ispejjeż u ta' kulmin ikun ħa sehem f'funeral, biex jagħmel il-kontijiet u l-ħlasijiet.

In-Nutar Magri-Cremona messu 15-il skut tal-komunjia.